

Statenvoorstel 85/20 A

Voorgestelde behandeling

PS-vergadering : 27 november 2020

Onderwerp

Notulen PS-vergadering 2 oktober 2020

Datum

17 november 2020

Documentnummer

4789921

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant

Samenvatting

De notulen van de vergadering van Provinciale Staten d.d. 2 oktober 2020 dienen te worden vastgesteld.

Het voorstel

Vast te stellen de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering d.d. 2 oktober 2020.

Doel

Artikel 46, derde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2020 bepaalt dat de notulen van de vergadering van Provinciale Staten worden vastgesteld door Provinciale Staten.

De griffier van Provinciale Staten van Noord-Brabant,

mr. K.A.E. ten Cate

VASTGESTELD

PS 85/20 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 2 oktober 2020

Inhoudsopgave	
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	4
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	7
Installatie commissaris van de Koning mr. I.R. Adema	8
Sluiting	18

Index gesproken personen

Adema, mw. mr. I.R., 15

Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 7

Maat, C.A. van der, 12

Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 8

Plaatsvervangend voorzitter, 7, 8, 10, 12, 15, 17, 18

Verbeek, L., 10

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

mw. mr. I.R. Adema, commissaris van de Koning/voorzitter PS

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bekker, M.A. de	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bergsma, R.	CDA	Woudrichem
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Bräuner, mw. G.E.A.	VVD	Veghel
Broek, H.W. van den	Lokaal Brabant	Reek
Brouwers, J.F.X.M.	50PLUS	Son en Breugel
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Udenhout
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van	GroenLinks	Cuijk
Dijk, mw. E. van	PvdA	Eindhoven
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Duijs, F.B.G.	Forum voor Democratie	Maren-Kessel
Everling, M.J.	SP	Uden
Gremmen, R.J.	VVD	Berghem
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Vinkel
Heer, drs. ing. C. de	CDA	Eindhoven
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hendriks, C.A.	CDA	Erp
Heusden-Wienen, mw. G.G.A.M. van	Forum voor Democratie	Lage Zwaluwe
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Janssen, R.P.M.	VVD	Rosmalen
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Karaaslan, T.	VVD	Nieuwkuijk
Kessel, mw. J.A.M. van	D66	Maarheeze
Kort MSc, M.V. de	PvdA	Vught
Linden, mw. J.J. van der	GroenLinks	Oss
Logister, E.H.P.	D66	Chaaam
Ludwig, T.W.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Manders, drs. W.J.	VVD	Gemert
Meeren, C.J.R.F. van der	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Waalwijk
Oetelaar, J.C.M. van der	Forum voor Democratie	Schijndel
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg
Philippart, M.J.A.	GroenLinks	Eindhoven
Roeles, S.G.	Forum voor Democratie	Sint-Michielsgestel
Roijackers, mw. H.I.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Rutjens, W.H.A.	Forum voor Democratie	's-Hertogenbosch
Scholder-Penders, mw. G.M.	VVD	Nuenen

Sjouw, mw. L.S.
Smeulders, S.J.A.H.
Smolders, H.A.J.
Spooren, A.J.M.
Stoop, drs. J.W.P.
Swinkels, H.A.J.M.
Thijssen, J.G.M.
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de
Vlasveld, mw. A.I.
Vreugdenhil, ing. H.J.
Wel, ir. M.C. van der
Wely, L.F.A.M. van
Zwart, mw. P.S.

D66
PvdA
Forum voor Democratie
50PLUS
CDA
SP
CDA
CDA
Partij voor de Dieren
ChristenUnie-SGP
Partij voor de Dieren
Forum voor Democratie
VVD

Geldrop
Helmond
Tilburg
Breugel
Bergen op Zoom
Vught
Beers
Beek en Donk
Tilburg
Nieuwendijk
Rijsbergen
Oss
Lage Zwaluwe

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 2 oktober 2020

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

Installatie commissaris van de Koning mr. I.R. Adema

II. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 2 oktober 2020

M.V. de Kort MSc, plaatsvervangend voorzitter
mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Volgens de presentielijst zijn 42 leden aanwezig, te weten: Altundal, Van den Berg, Bergsma, Van den Broek, Brouwers, Deryckere, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, Duijs, Everling, Gremmen, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hendriks, mw. Van Heusden-Wiemen, mw. De Hoon, Janssen, mw. Van Kessel, De Kort, mw. Van der Linden, Logister, Ludwig, Manders, Meijer, Van den Oetelaar, mw. Otters-Bruijnen, Panhuizen, Philippart, Roeles, mw. Roijackers, Rutjens, mw. Sjouw, Stoop, Swinkels, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, mw. Vlasveld, Vreugdenhil, Van der Wel, Van Wely, mw. Zwart.

Afwezig: Smolders, Van der Meeren, De Bekker, Smeulders, Karaaslan, mw. Bräuner, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van der Kammen, mw. Arts, Spooen, mw. Dirken, mw. Scholder-Penders, Boon.

Tevens aanwezig mw. mr. I.R. Adema, commissaris van de Koning, partner, familie, alsmede diverse genodigden.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De plaatsvervangend voorzitter opent de vergadering om 13.45 uur.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dames en heren, welkom. Ik open deze bijzondere vergadering en meld voor de goede orde dat deze vergadering digitaal te volgen is via www.brabant.nl/installatie en via www.brabant.nl/pslive. We hebben een back-upkanaal georganiseerd voor de zekerheid. We beginnen traditioneel door u te verzoeken te gaan staan voor een moment van stilte.

Er wordt een moment stilte in acht genomen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel.

Allen van harte welkom bij deze bijzondere vergadering van Provinciale Staten, waarin wij onze nieuwe commissaris van de Koning, mevrouw Ina Adema, zullen installeren als voorzitter van Provinciale Staten. Excuses, ik vergeet iets heel belangrijks: de berichten van verhindering, en daarvoor eerst naar onze griffier.

De **griffier**: Ik heb een aantal berichten van verhindering, maar voor de meeste van deze Statenleden geldt overigens wel dat zij de vergadering via de livestream volgen. Bericht van verhindering van de heer Smolders, de heer Van der Meeren, de heer De Bekker, de heer Smeulders, de heer Karaaslan, mevrouw Bräuner, mevrouw Meeuwis, mevrouw Van der Kammen, mevrouw Arts, de heer Spooen, mevrouw Dirken, mevrouw Scholder en de heer Boon.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan hervat ik: deze bijzondere vergadering waarin we mevrouw Adema zullen installeren als voorzitter van Provinciale Staten. Ik heet dan ook mevrouw Adema en haar partner, haar moeder en haar zus van harte welkom, evenals het kleine aantal persoonlijke genodigden van mevrouw Adema. Voorts een bijzonder welkom aan de voorganger van mevrouw Adema, onze voormalig

commissaris Wim van de Donk – welkom Wim! – en ook aan de heer Verbeek, doyen van de Kring van commissarissen.

Gelet op de omstandigheden zal dit een wat sobere installatievergadering zijn. Desalniettemin hopen we, mevrouw Adema, dat alle woorden die tot u gesproken worden u toch een warm en welkom gevoel zullen geven.

Dan stel ik de agenda aan de orde. Ik neem aan dat iedereen ermee akkoord is dat we vandaag over de installatie vergaderen. Dat lijkt het geval.

Met de installatie vandaag van mevrouw Adema komt een einde aan onze zoektocht naar een nieuwe commissaris van de Koning. Een nieuwe commissaris krijg je echter niet zomaar. Graag blikken we daarom eerst even met u terug op de afgelopen maanden.

[Vertoning video]

Installatie commissaris van de Koning mr. I.R. Adema

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik mag als eerste het woord geven aan onze collega en vicevoorzitter van Provinciale Staten, mevrouw Otters-Bruijnen. Aan u het woord.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Hoogedelgestrengte Vrouwe Adema – dat is uw officiële titel, de aanspreektitel voor commissaris van de Koning –, waarde voorzitter van Provinciale Staten, beste Ina, en natuurlijk ook beste Carolien, voor wie het vandaag een thuiswedstrijd is. Welkom! Welkom in onze mooie provincie, en vandaag hartelijk welkom in onze huidige vergaderzaal Bois-le-Duc, wat staat voor het bos van de hertog, oftewel 's-Hertogenbosch. Helaas zijn we niet bijeen in de officiële Statenzaal wegens de welbekende omstandigheden, maar deze ruimte leent zich conform de richtlijnen prima als een politiek provinciaal podium in de Brabantse hoofdstad.

Namens Provinciale Staten wil ik u allereerst van harte feliciteren met uw benoeming tot CdK. In de vertrouwelijke gesprekken heeft u al elf leden van PS leren kennen en vice versa. Het was een bijzonder traject om te hebben mogen meemaken, voor beide kanten. Naast de felicitaties willen we u ook bedanken. Dat zal ik even uitleggen, en dan kijk ik naar mijn collega-Statensleden. Want eigenlijk krijgen wij als politici nooit eens een complimentje, nooit eens een schouderklopje; nou ja, sommigen van ons dan op de ochtend na de verkiezingen. Maar feitelijk hebben wij vaak te maken met mensen die teleurgesteld zijn in de keuzes die wij als politici maken. Soms staan deze meningen lijnrecht tegenover de onze, en dat mag, dat kan, want dat is democratie. Maar ik spreek namens u allen als ik zeg dat we allemaal weleens een e-mail hebben gehad waarin de grieven ten aanzien van een genomen besluit haarfijn werden geuit. Deze zomer daarentegen hebben we menige duim omhoog gekregen: goed gedaan! Omdat we gekozen hadden voor Ina Adema als nieuwe commissaris van de Koning. En deze keuze hebben wij samen gemaakt. Ik ben zelfs in mijn gemeente aangesproken door iemand die mij vertelde dat hij altijd al wist dat Ina weer terug zou komen naar Brabant toen zij onze provincie vier jaar geleden verliet voor het ambt van burgemeester in Lelystad. Er is toen bij uw afscheid in Veghel een tijdschrift voor u gemaakt en in deze afscheidskrant stond ook een quote van Wim van de Donk, de commissaris van de Koning van wie wij vorige week afscheid hebben genomen. Naast de quote "Ik heb veel bewondering voor Ina, zij is een stevige bestuurder", zei hij ook over haar, en ik citeer: "Ik durf er een mooie fles wijn op te zetten dat Lelystad niet haar eindbestemming is". Waarop de verslaglegger vraagt: "Een mooie toekomst in Den Haag misschien?" Antwoord van de CdK: "Zou kunnen, maar wie weet komt ze ooit nog terug naar Brabant voor een prachtige functie". En nu zit u hier, en straks daar, op die blauwe voorzittersstoel, de stoel die bij het doen uitgaan van de profielschets voor de nieuwe CdK leeg geportretteerd werd in een filmpje, dat zojuist ook te zien was.

Wat verwachten wij nu van een nieuwe commissaris? Een goed bestuurder die alle verschillende belangen verbindt, daarbij boven de partijen staat, anderen in stelling brengt, die kordaat optreedt, zorgt voor vernieuwing en die toegankelijk is. Verder zoeken we in een commissaris iemand die zich thuis kan voelen in Brabant. Nou, deze laatste is wel heel makkelijk om af te vinken, want onze provincie staat bekend om haar gastvrijheid, dus iedereen is welkom en iedereen mag zich welkom voelen. Wij hebben in Brabant de warmte van een dorpscafé, de aanspraak van mensen met een zachte g. Hier binnen PS maar ook daarbuiten kunnen ze zeiken om alles en niets, was men maar in Brabant zo trots als een.... Fries! En laat u nou net in Friesland zijn opgegroeid! En dat is wat wij u willen vragen om ons mee te geven: die trotsheid, die fierheid. Want natuurlijk zij wij in Brabant trots op onze provincie, maar zijn wij misschien iets te bescheiden om dat ook te uiten.

Met de Design Academy in Eindhoven en de Dutch Design Week is Brabant dé design-provincie van Nederland. Ook qua infrastructuur doet Brabant het goed. We hebben van alle provincies het meeste aantal kilometers aan provinciale wegen, namelijk 550 km. We hebben de meeste fietspaden en met een wandelnetwerk van bijna 10.000 km is Brabant de derde wandelprovincie van het land. De Efteling staat op nr. 1 in de top 10-pretparken van Nederland en op de vierde plaats binnen Europa. In Tilburg hebben we de grootste kermis van de Benelux. Brabant staat in de top 3 van de provincies die het meest bijdragen aan de Nederlandse economie en qua innovaties blinken we uit met onze Brainportregio, de maakindustrie en de agrarische sector. En bovenal zijn we gelukkig. Op geluk scoren wij een 84,2 en staan we in de top 3. Maar toch bezingt Guus Meeuwis impliciet dat we als Brabanders niet trots genoeg zijn en daar moet verandering in komen. Wij mogen onszelf heus wel eens in de spiegel aankijken en zeggen: wij zijn de coöperatiefste, de innovatiefste en de gezelligste provincie van Nederland! Toegegeven: dat kunnen we alleen maar waarmaken als dat ook echt zo is en zo blijft. En daar hebben we een krachtige leider voor nodig, die samen met ons en met alle Brabanders dat gaat oppakken. Want in Brabant doen we de dingen samen. Dat is onze kracht. Dit alles vergt een soort focus, een visie.

Sinds deze zomer volg ik u op Instagram en heb ik gezien dat fotograferen een van uw passies is. Vooral foto's van gekleurde bloemen en de door u zo geliefde natuur zag ik voorbijkomen. Het is een kunst om een bepaalde emotie of een sfeerbeeld op een gevoelige plaat vast te leggen. Om dat perfecte plaatje te krijgen, moet je rekening houden met de juiste lichtinval, soms moet je inzoomen, of aan de slag met een korte sluitertijd. Verrassend zijn de foto's die genomen zijn uit onverwachte hoek. De nadruk ligt altijd op de focus, het scherp stellen. Deze vaardigheden zult u ongetwijfeld gaan toepassen in uw nieuwe functie als commissaris van de Koning in Brabant.

Als vicevoorzitter wil ik u graag nog iets overhandigen, namelijk de voorzittershamer. Vanwege Covid 19 kan ik die niet persoonlijk aan u geven, maar hij komt te zijner tijd echt uw kant op. Het is een ivoren hamer, waarbij we u nadrukkelijk willen meegeven de komende jaren vooral niet in die symbolische toren te gaan zitten. Brabant wil een commissaris die aandacht heeft voor de gemeenschap en ook daadwerkelijk de provincie in gaat. En ik moet u nog iets zeggen over die hamer. Want menig Statenlid zal denken "hm, die hamer, die heb ik nog nooit gezien!" Uw voorganger heeft deze hamer in mijn beleving namelijk nooit gebruikt. Formeel wordt een voorzittershamer gebruikt om elke officiële beslissing te bekrachtigen. De voorzitter tikt of slaat ermee op de tafel, vandaar ook de term 'hamerstukken': besluiten die zonder debat aangenomen worden en dus letterlijk afgehamerd kunnen worden. Maar Wim hamerde niet. Zijn conclusie na de stemmingen was: aldus besloten, aangenomen of verworpen. Heeft hij dan nooit hoeven ingrijpen? O, vast wel, maar daar had hij de hamer niet voor nodig. En zo heeft elke voorzitter zijn of haar eigen stijl. Samen met het griffieteam kijken wij ernaar uit u als primus inter pares in ons midden te hebben. Overigens heb ik een oproep aan de Staten: mocht u uitgenodigd worden voor een persoonlijk gesprek, probeer er een heerlijke wandeling in onze mooie Brabantse natuur van te maken. Of wellicht is de commissaris van de Koning via de secretaresse te verleiden tot een afspraak in de sportschool hier in het provinciehuis. Ik heb namelijk vernomen dat we te maken krijgen met een sportieve voorzitter die graag fit on the job is.

Voorzitter, ik rond af.

Ina. In Veghel was u zeer geliefd. Er werd gezegd dat u de touwtjes goed in handen had en altijd vooruit dacht. Wij hopen dat u dat hier ook gaat doen en gunnen het u dat over op z'n vroegst elf jaar bij uw vertrek gezegd zal worden: in Brabant was zij zeer geliefd. Namens Provinciale Staten wens ik u succes met de verhuizing, veel woongeluk, tezamen met Carolien, in Haarsteeg en vooral veel plezier met uw prachtige functie in Brabant.

Aldus besloten.

Applaus

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank mevrouw Otters-Bruijnen En dan mag ik nu het woord geven aan de heer Verbeek, doyen van de Kring van commissarissen.

De heer **Verbeek**: Suzanne, wat hebben jullie het goed gedaan! Ik heb je net gehoord, ik denk: dat spreek ik dan maar uit, een beetje met nostalgie in mijn stem, want wij gaan in Flevoland iemand verliezen, maar jullie hebben het prima gedaan en het is jullie van harte gegund.

Mijnheer de voorzitter, commissaris van de Koning Ina Adema - dat klinkt goed hè, Ina? -, commissaris van de Koning *mevrouw* Adema, moet ik eigenlijk zeggen, leden van Provinciale Staten van Brabant, leden van Gedeputeerde Staten, Carolien, familie en overige aanwezigen. Zoals ik vorige week ook betoogd heb: Brabant is een prachtige provincie met een sterke culturele traditie, een bijzondere economie, maatschappelijk leven en prachtige landschappen. Dat hoef ik de meesten van u niet uit te leggen, want het overgrote deel van u woont hier, en dat is iets om trots op te zijn. Want, Ina, je hebt een mooie plek bemachtigd. Echt gefeliciteerd met deze benoeming. Je gaat een bijzondere en avontuurlijke tijd tegemoet. Commissaris in een provincie, dat is een avontuurlijke baan. Je mag misschien niet altijd alles vertellen, maar je maakt ontzettend veel mee.

Het is een eer voor mij om hier als doyen van de Kring van commissarissen te mogen spreken. Als commissaris van Flevoland ben ik inmiddels de langst zittende commissaris en daarmee dus de doyen van de Kring van commissarissen. De doyen van een Kring functioneert als voorzitter van de Kring en de primus inter pares van de commissarissen in de rol van Rijksheer, mede in relatie tot onze regering en het Koningshuis. Want je bent niet alleen de commissaris van de Koning van Provinciale Staten. In het dualisme is dat een aparte rol. Daarnaast is de tweede rol die je vervult de rol van voorzitter van Gedeputeerde Staten, feitelijk het dagelijks bestuur van de provincie. En de derde rol is de rol van Rijksheer. Dus een commissaris vervult drie aparte rollen en moet zich in die rollen verantwoorden ten opzichte van die drie posities. Commissarissen hebben in de rol van Rijksheer een eigen, regulier overleg met Den Haag, met het Kabinet, over allerhande zaken die de Rijksherenrol aangaat. Dat overleg wordt hoofdzakelijk gevoerd met de minister van Binnenlandse Zaken en de minister van Veiligheid en Justitie. Maar wanneer relevant schuiven ook andere ministers of staatssecretarissen aan. En daarnaast hebben wij het gebruik van een jaarlijks overleg met de minister-president in het Catshuis. Ook worden in bijeenkomsten in een beperkte samenstelling gesprekken gevoerd met onze Koning, Willem-Alexander, waar diverse dossiers informatief en inhoudelijk worden besproken.

De basis voor ons werk ligt in de ambtsinstructie en graag wil ik die nog onder de aandacht brengen, al was het maar omdat de ambtsinstructie zo kort is, en dat is niet voor niks. Die ambtsinstructie is bewust eenvoudig gehouden, omdat deze met zoveel woorden zegt dat een commissaris geacht wordt kennis, inzicht, maar ook een loopbaan achter de rug te hebben van waaruit zij ruim voldoende zelf kan beoordelen waar een toegevoegde waarde ligt en dat ze die weet te realiseren. Met die ambtsinstructie krijg je dus een stevige ruimte om hieraan zelf invulling te geven, naast de formele verantwoordelijkheden die er zijn. Daarbij functioneren, zo is mijn eigen ervaring, commissarissen meer op basis van gezag dan op formele macht. In de Kring zie ik regelmatig dat een commissaris in Friesland toch echt een andere rol heeft dan een gouverneur

in Limburg, of een commissaris in Utrecht, in Flevoland, of welke andere provincie dan ook. Natuurlijk, in de rol van voorzitter van de Staten leg je verantwoording af aan die Provinciale Staten en in de rol van voorzitter van Gedeputeerde Staten leg je verantwoording af over je rol in Gedeputeerde Staten. Echter geldt dat, wanneer je als Rijksheer acteert, dan leg je als Rijksheer verantwoording af aan het Kabinet, in de praktijk veelal de minister van Binnenlandse Zaken. In mijn eigen positie in Flevoland ga ik er zo mee om dat Provinciale Staten mij wel vragen mogen stellen over mijn rol als Rijksheer, en waar dat kan en mag ben ik ook bereid om hen te informeren wat daar gebeurt, maar ik leg verantwoording af aan het Kabinet. Provinciale Staten kunnen jou in de rol van Rijksheer dus geen richtlijnen meegeven over wat wel en niet kan. Het lijkt me goed om dat ook in deze kring nog eens uit te spreken. Het gaat onder andere over burgemeestersbenoemingen en de procedures die daarbij spelen, het ontslag van burgemeesters en het benoemen van waarnemers, maar daarnaast gaat het ook over het dossier van bestuurlijke kwaliteit en integriteit. Daarmee heb ik ervaring, en jijzelf ook, weet ik maar al te goed. We kennen allemaal het landelijk debat op dat terrein en we zien ontwikkelingen die we vijftien jaar geleden niet voor mogelijk hadden gehouden, maar die vandaag de dag wel aan de orde zijn. Dat betekent dat je met name ook in de rol van Rijksheer formeel de opdracht hebt om de kwaliteit van het openbaar bestuur te bewaken en dat je geacht wordt daarin te acteren als dat niet goed gaat. Dat kan betekenen dat een commissaris in de rol komt dat je uit moet spreken: tot hier en niet verder, dit is niet acceptabel, hier wordt een grens overschreden. Jouw voorganger, de door mij zeer gewaardeerde Wim van de Donk, heeft hieraan voor veel collega's een inspirerend voorbeeld gegeven.

Beste Ina. Met de komst van een nieuwe commissaris treedt ook een nieuw persoon aan in het Brabantse bestuur. In de uitoefening van dit mooie ambt zal ook jij daarin jouw eigen weg bepalen. Ik wens jou toe, en spreek ook de wens uit, dat jouw Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten in situaties waar dat aan de orde is, hoewel je het formeel in de rol van Rijksheer doet, het toch belangrijk is dat Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten daaraan rugdekking geven en dat ook zij met elkaar zeggen: wij hebben hier normen en grenzen als het gaat over de kwaliteit van het openbaar bestuur, als het gaat over integriteit en als het gaat over ondermijning, en daar is weinig marchanderen mogelijk. De commissarissen en het Kabinet weten dat wij meer met ondermijningsvraagstukken te maken krijgen dan ons lief is. We hebben andere voorbeelden gezien waarin de commissaris ook moet acteren namens het Kabinet, bijvoorbeeld in het vluchtelingendossier en het stikstofdossier. Veel van het werk van de commissaris ook in die dossiers speelt zich af op de achtergrond. In mijn eigen Staten zeg ik weleens dat ik vermoed dat meer dan de helft van dit soort type activiteiten niet altijd in de openbaarheid komt. Het is niet altijd goed om dat in de openbaarheid te doen, omdat je ruimte nodig hebt om te acteren. Daarvoor moet je wel ruimte krijgen, ook van je Gedeputeerde Staten en je Provinciale Staten.

Een niet onbelangrijk aspect van het commissaris zijn is het gevraagd en ongevraagd adviseren van het Kabinet. Ik heb zelf door de jaren heen ervaren dat dit zeer op prijs gesteld wordt op die momenten dat het er ook toe doet. Kabinetsleden zoeken contact, of met de Kring, of met een individuele commissaris, om eens een gesprek aan te gaan en samen na te denken wat wijs is om te doen. Dat zijn zeer vertrouwelijke momenten die niet bedoeld zijn om breed te delen. Een ander onderdeel van het werk is het adviseren van het Kapittel als het gaat om de onderscheidingen, een kleine, maar niet te onderschatten taak.

Als commissaris van de Koning in Brabant heb je echt een mooi en eervol ambt gekregen en zoals ik jou ken, Ina, met jouw persoonlijkheid en de ervaring die je meeneemt, zul je een zeer welkome aanvulling zijn, ook in onze Kring van commissarissen, want daar spreken we ook over al dit soort zaken. Nogmaals, Ina, het ga je goed in Brabant.

Ik dank de voorzitter voor de ruimte om te mogen spreken en ik dank u allen voor uw aandacht.

Applaus

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Verbeek en dan geef ik het woord aan de heer Van der Maat, die namens het college van GS het woord zal voeren.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Geachte mevrouw Adema, beste Ina en uiteraard ook welkom aan Carolien, de moeder van Ina en de genodigden van Ina. Ik heb huiswerk gedaan, dus ik ben op YouTube gaan kijken. Op YouTube komen we heel veel mooie clips van jou tegen, vooral eigenlijk van de afgelopen week. Het kanaal van Omroep Flevoland staat gevuld met mooie fragmenten over jouw afscheid en die momenten geven volgens mij ook wel inzage in wat je voor de stad hebt gedaan.

Tijdens een afscheidsinterview geef je aan dat je graag nog een paar stappen had willen zetten voordat je naar Brabant zou gaan. Volgens mij tekent jou dat. Je spreekt over de wijkgerichte aanpak, die je volgens mij vol stoom mee met het college en de stad in gang hebt gezet, een aanpak waar wij volgens mij ook ons voordeel mee kunnen doen als het gaat over de gebiedsgerichte aanpak. En je blikt ook terug op de grote impact die de plotselinge sluiting van het IJsselmeerziekenhuis op jou heeft gehad. Als je daarover spreekt, zien we ook nog steeds de verbazing op jouw gezicht. Het is natuurlijk ook bizar hoe dat zomaar plotseling kan in ons land. Het is heel erg mooi om te zien met hoeveel betrokkenheid jij over zo'n thema spreekt, ook bij je afscheid, wetende dat waarschijnlijk de klus op dat punt misschien nog niet eens geklaard was. Je maakt je hard voor de belangen van de patiënten, de werknemers en de stad. En daar waar je je enorm kunt inzetten voor iets wat dicht is gegaan, kun je je ook enorm inzetten voor iets wat eigenlijk nooit open is gegaan: Lelystad Airport, dat airport waarvoor de gemeenteraad in Lelystad jou heel duidelijk een opdracht heeft gegeven. En als jij met een breed politiek mandaat een verzoek krijgt, een opdracht, dan zien we aan jou dat je daar volle bak voor gaat. Dat is heel erg mooi om te zien. Met het grootste gemak laat je zien hoe jij lokale thema's verbindt met de nationale agenda, om zo het verschil te maken, niet alleen voor Lelystad, maar voor het land als geheel. Volgens mij tekent jou dat. Die insteek spreekt ons enorm aan en kunnen we absoluut hier in Brabant heel erg fijn samen met z'n allen een plek gaan geven.

Maar nog belangrijker dan je inzet op die wat meer politiek geladen dossiers zijn de clips die laten zien hoe de Lelystedelingen - zo heten ze volgens mij, ik dacht ook even: hoor ik dat goed?; dubbele woordwaarde, zullen we maar zeggen - over jou spreken. Eén ding is duidelijk: iedereen baalt enorm dat jij zo'n toptransfer naar Brabant hebt kunnen maken. Want zo wordt het natuurlijk wel in het land gezien. Ik sluit me op zich aan bij wat Suzanne zegt, maar tegelijkertijd: het is gewoon echt een toptransfer die jij hebt gemaakt. Wat zeggen ze dan? "Ja, Ina is Ina, de burgemeester van de inwoners", hoor je dan. "Doortastend. Zelfkritisch. Verbindend. En echt een warm en fijn mens." Die kwalificaties worden ook door Marciano Metz op een schitterende manier ten gehore gebracht. Hij heeft speciaal voor jou een lied gecomponeerd dat je terug kunt kijken op YouTube. Hij zingt over hoe je kleur hebt gegeven aan de stad. Ik vond jouw reactie op dat lied eigenlijk misschien nog wel mooier dan het lied zelf, want je ziet de ontroering op het moment dat het ten gehore wordt gebracht. Je ziet de ontroering op het moment dat de woorden en de beelden achter op het scherm getoond worden, je ziet de ontroering bij het moment dat eigenlijk opnieuw de afgelopen jaren van Lelystad door je heen gaan en jij je verbintenis met die stad nog één keer laat zien. Fantastisch. Je spreekt in het interview ook over de fantastische natuur in Lelystad. Je geeft de Lelystedelingen graag mee dat ze nog wat trotser mogen zijn op hun stad en hun omgeving. De combinaties van groen en blauw zijn volgens jou uniek in Nederland. De trots spat er bij jou ook echt van af. En ergens snappen we dat ook wel. Want met die geweldige Marker Wadden in de achtertuin, zeg ik ook tegen de commissaris: dat is natuurlijk gewoon een enorme plus die jullie ook op het gebied van natuur hebben kunnen zetten.

Maar dan ineens vraagt de interviewer: "Ja, maar mevrouw Adema, waarom heeft u dan toch besloten om naar Lelystad te gaan?" En dan valt er een stilte. Dat is echt leuk om te zien. En dan zeg je: "Ja, heel eerlijk gezegd: die vacature die kwam eigenlijk net iets te vroeg, maar ja, ik heb altijd gedacht: als ik nou later groot ben - zeg je erbij -, dan had ik toch echt wel een keertje CdK van Brabant willen worden." En de twinkeling in je ogen op het moment dat je dat zegt, die verradt hoe blij en hoe positief je ook bent volgens

mij over de stap die je gaat maken. En later viel het voor mij eigenlijk helemaal in het slot, ook dat je er mentaal klaar voor was om naar Brabant te gaan, want op het eind van het interview gebeurde er nog iets, dat die interviewer tegen jou zegt: "O ja, mevrouw Adema, succes in Brabant, en u weet toch wel hoe je een Bossche bol moet eten?" "Ja, hoezo?" "Ja, plat slaan, slagroom eruit lepelen en het overblijfsel als laatste!" En ik zie jou kijken. "Nee hoor, daar krijg je gewoon een bestekje bij in Brabant." En hij nog een keer: "Nee, plat slaan en het slagroom eruit lepelen en je kunt aan de gang." Nou, ik zág aan jouw gezicht: oké, ik ben hier klaar, men begrijpt mij niet meer, ik kan mentaal afsluiten, op naar Den Bosch! En inderdaad, ik hoop dat het Bossche bolletje net gesmaakt heeft, keurig met bestekje, gewoon heel erg beschaafd, en een culinaire lekkernij, zullen we maar zeggen.

Beste Ina. Het Adema-decennium staat voor de deur, want ik ga er, samen met Suzanne, gemakshalve van uit dat je minimaal tien jaar bij ons blijft. Het is toch een van de gaafste ambts en jobs volgens mij die er te verkrijgen krijgt in het openbaar bestuur. Want hoe bijzonder Lelystad ook voor je was, je mag nu fulltime in Brabant weer komen wonen. Jullie hebben je woning uitgezocht en je kunt ook weer volop gaan genieten van de levendigheid van Brabant. Het voorrecht van de CdK is dat je beroepsmatig volop gaat ervaren hoeveel moois onze provincie ook te bieden heeft, van Hoogerheide tot Cuijk, van Heeze tot Willemstad, overal ga je in contact komen met het mooie Brabantse erfgoed, de cultuur, de door jou geliefde natuur, de vele familiebedrijven en de hoopgevende, veelbelovende startups. Maar bovenal zul je ook hier, net als in Veghel, net als in Lelystad, burgermoeder van Brabant zijn, een rol die jou goed past en een rol die ook zeker in deze tijd heel erg nodig is. Een heel decennium-Adema ligt dus voor ons en de hoofdrichting van wat ons in die tijd te doen staat is met grote meerderheid in deze Staten vastgesteld. Die staat omschreven in de Brabantse omgevingsvisie. De eerste afrekenbare doelstellingen vallen ook precies samen met de afronding van het eerst decennium-Adema, en die zijn niet mals. Die zijn in 2030: de natuurgebieden zijn ingericht, 50 procent duurzame energieopwekking, 50 procent CO₂-reductie, meer dan 100.000 woningen gebouwd en uiteraard de meest duurzame, regionale innovatieve concurrerende economie van Europa. En zo kunnen we nog wel even doorgaan. Maar ze staan op 2030 gepinpoint, superconcreet, we gaan ervoor. Gelukkig zijn er ook B5-burgemeesters in deze zaal die daar heel hard aan mee gaan werken. Geweldig! Het tegengaan van de ondermijning staat weliswaar niet uitvoerig in die omgevingsvisie opgeschreven, maar laat dat geenszins reden zijn om de stevige inzet van onze vorige commissaris, Van de Donk, niet volle bak een vervolg te geven. En als ik een voorzichtige inschatting mag maken, is dat ook absoluut jouw plan daar volle bak mee door te gaan, en je kunt op steun van iedereen in dit huis rekenen, dat weet ik zeker. En maak je geen zorgen: we gaan er ook niet van uit dat die overload aan ambities, dat we die nu bij jou coronaproof op je tafeltje leggen en wij rustig gaan slapen en zeggen: dat gaat Ina Adema wel eventjes voor ons regelen. Nee. Maar we kijken er wel heel erg naar uit dat je samen met ons voorop in de strijd gaat om ze te realiseren. Namens het voltallige team van GS wil ik je dan ook van harte uitnodigen als het over ruimte gaat, om al je ervaring en kwaliteit, echt ongeremd in te zetten in het team. Je bent een van ons vanaf vandaag en dat vinden we heel erg fijn.

De hoofdkoers richting 2030 is dan wel duidelijk, maar de vraag is wel: hoe dan? Hoe gaan we die geweldige ambities die we hebben neergelegd realiseren? Dat vraagt om bestuurlijk vakmanschap. Ik weet zeker: jouw brede ervaring als wethouder en burgemeester, je vakvrouwschap gaat ons echt helpen opnieuw stappen te zetten in de performance van de provincie, de werkwijze waarop wij dat allemaal gaan doen. Want we willen heel graag nóg beter samenwerken met onze lokale bestuurders en landelijke partners. Jouw ervaring als wethouder en burgemeester gaat ons daarbij helpen. We willen ook nog intensiever met onze inwoners samenwerken om onze beleidsprocessen te verbeteren. En dat gebiedsgerichte: de aanpak die jij ook met de wijken in gang hebt gezet, samen met de wethouders. Het integraal resultaten boeken, dat is iets wat ons de komende tien jaar absoluut te doen staat. En uiteraard, corona is daarbij echt een hele lelijke stoorzender, een vijand die we niet zien, maar wel iedere dag ervaren. De sociale en economische schade zal stevig zijn en dat zal de veerkracht van Brabant gaan testen. Maar één ding weet iedereen in deze zaal

zeker: we gaan er sterker uitkomen dan we er nu in zitten en al even in zijn gegaan. Want, als u me toestaat even voorbij dat leed van het vreselijke virus te kijken: juist in Brabant zijn er ook volop kansen: kansen in het opnieuw doordenken van de verhouding tussen stad en platteland, de manier waarop we met onze schaarse ruimte omgaan – het staat al geagendeerd hier in de Staten –, het belang van investeren in de kwaliteit van de openbare ruimte, het versneld verduurzamen van onze economie en de werkgelegenheid voor iedereen. En uiteraard heel erg hoog op de agenda: het thema gezondheid. Daar wordt hier in deze Statenzaal over een paar weken uitvoerig over gesproken.

Persoonlijk zou ik je aandacht ook willen vragen voor het thema digitalisering. In het eerste decennium-Adema gaan we namelijk echt de impact van digitalisering zien, op de samenleving, maar zeker ook op de performance van ons als provincie. Daarbij zijn ook grote kansen en bedreigingen. Ik zie een kans om de performance van de provincie verder te versterken. Denk bijvoorbeeld hoe je datagedreven het verdrogingsvraagstuk aan kunt pakken, of smart vergunningverlening in gang kunt zetten. Een kans om de legitimiteit van ons handelen te vergroten zie ik ook absoluut. Het verschil tussen bijvoorbeeld berekende waarde en real time-waarde maakt een enorm verschil uit voor hoe je de interactie tussen de overheid en de burger vorm kunt geven, nee: móét gaan geven, wil je ook aan legitimiteit van je handelen werken. En ik zie ook een kans om de bestuurskracht van Brabant verder te versterken, juist vanuit de digitalisering. Uiteraard – daar hebben de Staten ook over gesproken – zijn er ook bedreigingen, bedreigingen op het ethische vlak – dat vraagt echt een hele stevige agendering, ook hier in deze zaal – en natuurlijk bedreigingen als het gaat over cybercrime. Van één ding – ik zei het net al even – ben ik ook overtuigd: als wij er in het decennium-Adema niet in slagen de maatschappelijke belofte van digitalisering snel waar te maken, dan verliezen wij aan legitimiteit. Niks doen is in dat opzicht volgens mij gewoon echt geen optie.

Vanuit de ervaring die je hebt en wat de mensen in Deventer, Veghel en Lelystad over je zeggen ben ik ervan overtuigd dat jij de juiste vrouw bent op deze geweldige post, boven de partijen, maar tussen de mensen, verbindend, agenderend, zelfkritisch en zeer doortastend. Dat gekoppeld aan jouw enorme netwerk – ik ben ervan overtuigd dat jij alle Kabinetsleden op speeddialing hebt zitten –, je stevige bestuurlijke ervaring gaat er echt voor zorgen dat we hier vol stoom successen blijven boeken. Samen met de collegae van GS kijk ik ook enorm uit om die samenwerking verder vorm te geven.

Tot slot, en dan ga ik afronden, nog een advies en ook nog een kleine vraag. Het advies is: iedereen is enorm nieuwsgierig naar wat Ina gaat doen. Er zal enorm uit worden gekeken naar wat er volgens jou anders moet. Geef jezelf echt de tijd om daar het juiste moment voor te kiezen. Laat iedereen maar toeteren, Ina kiest haar eigen moment wel. En wellicht in het verlengde daarvan ook nog een vraag aan jou als voorzitter van GS en PS, in die unieke schakelfunctie die je hebt. We hebben ook politiek een roerig jaar achter de rug. De heren Arbouw en Van der Velden hebben daar in hun rapport 'Op zoek naar zuurstof' het nodige over gezegd en het stof is ongetwijfeld nog niet neergedaald. Maar weet dat dit college van GS enorm graag stappen wil zetten in een meer open samenwerking met het voltallige Brabantse parlement. Wil jij, beste Ina, samen met ons kijken welke mogelijkheden er zijn om dat te bereiken? Wil jij samen met Provinciale Staten en GS de beste versie van onszelf gaan laten zien?

Beste Ina. Later, als ik groot ben, zei je. Het is zover. Er is heel veel te doen en wij hebben hooggespannen verwachtingen. Ik twijfel er geen moment aan dat je die gaat waarmaken. Ik twijfel er ook geen moment aan dat je enorm veel kleur gaat geven aan Brabant. Ik wens je vooral heel erg veel plezier en kijk uit naar de fantastische samenwerking die we aangaan.

Beste mensen. Het eerste decennium-Adema is begonnen. Veel plezier.

Applaus

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan dank ik de heer Van der Maat. Nou, mevrouw Adema, u heeft het gehoord: u hoeft zich hier niet te vervelen in Brabant. En met die woorden mag ik ook het woord aan onze nieuwe commissaris, mevrouw Ina Adema, geven.

Mevrouw **Adema** (CdK): Geachte leden van de Provinciale Staten van Brabant, Gedeputeerden, monseigneur, commissaris Verbeek, oud-commissaris Van de Donk, oud-collega's, familie, overige aanwezigen en natuurlijk degenen die meekijken via de live stream. Ik wil graag de sprekers bedanken voor hun mooie woorden en daarin betrek ik ook allen die mij vanaf het moment van de voordracht hebben gefeliciteerd en mij het gevoel hebben gegeven welkom te zijn in Brabant. Ik heb zelfs - Suzanne was het volgens mij - bij mijn voordracht gehoord dat ik een schaap ben met vijf poten. Wellicht moet ik die verwachting wat temperen. Ikzelf heb nog nooit een schaap met vijf poten gezien, ook niet in de spiegel. Dames en heren. "Ik ben van Brabant gaan houden, ik ben van Veghel gaan houden, ik heb vur altijd een plekske in mijn hartje vur de durpen langs de k'naal." Dit waren de laatste woorden die ik vier jaar geleden sprak bij mijn afscheid als burgemeester van Veghel. En vandaag sta ik hier, bij u, terug in Brabant, terug, maar in een andere rol, en dat realiseer ik me goed: een nieuwe rol met andere verantwoordelijkheden - een rol die tot voor kort werd vervuld door Wim van de Donk en ik realiseer me dat ik, nou ja in ieder geval figuurlijk, in grote schoenen stap.

Wim, ik heb jou altijd enorm gewaardeerd als mijn commissaris, als klankbord en inspirator. Ook na mijn vertrek hebben we elkaar nog regelmatig gezien en die ontmoetingen waren altijd plezierig en warm. Ik wil je ook bedanken voor de professionele en collegiale wijze waarop je dit ambt aan mij overdraagt. En je bent niet ver weg, mocht ik toch nog een keer een beroep op je kennis en ervaring willen doen.

Brabant. Brabant waar 'samen' bestaat, Brabant waar de verbondenheid vanzelfsprekend is, Brabant een provincie met een sterke identiteit en cultuur, met mooie tradities. Ik denk natuurlijk aan de carnaval, de gildes, de Brabantse Dag in Heeze, de corso's van Zundert en Valkenswaard, het Theaterfestival Boulevard in 's-Hertogenbosch, om nog maar te zwijgen van het rijke verenigingsleven. Het Brabant van de Brabantse Wal tot de Peelrandbreuk en de oevers van de Maas, het Brabant van de Biesbosch, het Brabant van de Campina, van het westen met Bergen op Zoom, Roosendaal, Breda met de Grote Kerk, Midden-Brabant met Tilburg, met het Textielmuseum en museum De Pont, Hilvarenbeek met het Vrijthof, Noordoost-Brabant met 's-Hertogenbosch, met de St. Jan en de vestingsteden Ravenstein en Grave en tot slot Zuidoost met Eindhoven en Helmond, De Peel en het monumentale Oirschot. Ik denk aan de Brabantse Hoeders, creatief, eigenzinnig, met de activiteiten rond de Brabantse vlag, de Brabant Stoet in Bergen op Zoom en recent de humor van Brabant. En helaas, erg actueel, we hebben er een paar voorbeelden van gezien vandaag: het Brabantse mondkapje.

Een opsomming kan nooit volledig zijn, dat begrijpt u. Dames en heren. Brabant met haar enorme bedrijvigheid, van de wereldberoemde High Tech Campus in Eindhoven, de Automotive Campus in Helmond tot Moerdijk, met een scala aan ondernemingen, zoals Shell, van Midden-Brabant met bedrijven als Tesla en Fuji tot de voor mij zeer bekende Agrifood Capital in Noordoost-Brabant, met bedrijven als Jumbo en Sligro, de vele prachtige familiebedrijven, van klein tot heel erg groot, en zeer divers, van Libéma tot VDL, verenigd in het Brabants Familiebedrijven Genootschap onder bezielend voorzitterschap van Bob Hutten. Brabant de meest innovatieve provincie van Nederland, goed voor 40 procent van de Nederlandse octrooien. Ondernemingen die innoveren. Innovaties om het milieu en grondstoffen te sparen, innovaties om betere en concurrerende producten te leveren, zoals bijvoorbeeld Lightyear van DENS, die mierenzuur als brandstof ontwikkelen. De innovatiekracht van Brabant schuilt ook in de korte lijnen tussen overheden, ondernemingen en universiteiten.

Dames en heren. Onderschat de economische positie van Brabant niet. Ruim 109 miljard omzet en daarmee economisch gezien de derde provincie van Nederland na de provincies in de Randstad. Ik onderschat de problemen ook niet. Er ligt in heel Nederland, dus ook hier, bij ons in Brabant, een complexe opgave, een

complexe opgave in verband met de gevolgen van de coronacrisis en een complexe opgave die te maken heeft met het feit dat de ruimte in Nederland beperkt is. De coronacrisis heeft Brabant als eerste keihard getroffen. Ik heb vanuit mijn betrokkenheid met de regio gezien, weliswaar op afstand, en ervaren hoe diep het gebied rondom ziekenhuis Bernhoven is getroffen, ook doordat ik zelf veel mensen ken in dit gebied die zijn overleden, of naasten hebben verloren. En op dit moment zitten we in de tweede golf en worden de economische en sociale gevolgen van deze diepe crisis steeds duidelijker. En juist nu, juist nu, hebben we elkaar harder nodig dan ooit, om er samen doorheen te komen en er samen bovenop te komen.

De beperkte ruimte is een probleem dat zich in meer delen van Nederland voordoet, maar bij ons, in Brabant, als eerste. In Brabant komt immers bij uitstek veel samen: de ruimte voor boeren, voor bedrijven, voor woningbouw, ruimte voor wegen, ruimte ook voor natuur en landschap, ruimte die niet oneindig is. Dat alleen al levert een discussie én een uitdaging van formaat op.

Onderschat ook de innovatiekracht van Brabant niet. Juist vanwege de kracht van Brabant, samen en innovatie, kan Brabant de problemen richting de toekomst ook uiteindelijk, en gemakkelijk zal dat niet zijn, van antwoorden voorzien en als voorbeeld dienen. De overheid stuurt hierbij wat mij betreft via randvoorwaarden en geeft vervolgens volop ruimte. Innovatiekracht kan een belangrijke rol spelen bij de uitwerking van het veel gehoorde begrip 'brede welvaart'. Dat gaat over veel meer dan alleen economie en groei. Dat gaat ook over de kwaliteit van leefomgeving, klimaat, gezondheid. Ook dat is iets wat we als eerste in Brabant kunnen doordenken en kunnen oppakken. Innovaties die ook nodig zijn bij andere belangrijke thema's voor de toekomst. Ik noem klimaatadaptatie. Extreme regenbuiten, hitte en droogte zijn pas sinds een aantal jaren belangrijke thema's die hoog op de politieke agenda staan. Er is inmiddels een apart Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. Ik was er zelf tot voor kort covoorzitter van. Ruimte voor de rivier was al eerder een groot onderwerp. Het is van belang in te zetten op een klimaatbestendig en robuust watersysteem. Denk aan de verdroging van de zandgronden, de voor Brabant zo kenmerkende en structurerende beekdalen, de meanderende Maas, de vraagstukken rondom Volkerak/Zoommeer.

En Christophe, je wordt op je wenken bediend, want ik noem ook digitalisering als belangrijk thema voor de toekomst. Digitalisering is niet meer weg te denken en grijpt steeds verder in in ons leven. Naast de onvermijdelijke voortgang en de positieve kanten van digitaliseren spelen er ook, inderdaad, complexe vraagstukken op het gebied van privacy en veiligheid. Veel, te veel mensen en bedrijven zijn slachtoffer van cybercrime en velen, zo heb ik zelf gemerkt als burgemeester, durven daar vaak niet eens voor uit te komen. Daarnaast is digitalisering en de overheid een thema op zich.

Ondermijning. Ondermijning blijft natuurlijk een groot en belangrijk thema en is dat bij ons in Brabant al sinds lange tijd. Ik weet nog goed dat ik ooit als burgemeester van Veghel, jawel: in Lelystad uitgerekend, een verhaal mocht houden over ondermijning en de politiek daar toen, op dat moment, zei - ik zie Job knikken -: dat hebben wij hier niet. Intussen weet ik wel beter. Het tegendeel is waar. Toch loopt Brabant nog steeds voorop in haar aanpak. Brabantse burgemeesters zijn onderscheidend. Wat mij betreft wordt de ingezette lijn voortgezet.

Goede samenwerking met de gemeenten, en ook de waterschappen, is vanzelfsprekend. Dat geldt ook voor maatschappelijke organisaties. Ook hier geldt dat we het samen moeten doen, de provincie vaak vanuit een stimulerende, activerende en faciliterende rol. In mijn periode als voorzitter van de Vereniging Brabantse Gemeenten heb ik gemerkt dat juist in Brabant de verbindende rol van de provincie van grote betekenis kan zijn en dat ook daadwerkelijk is.

Bij verbinden, dames en heren, hoort ruimte om mee te doen, ruimte om bij te dragen, kortom: participatie. De omgevingsvisie heeft al een mooie uitwerking gegeven voor de manier waarop de participatie wordt vormgegeven: breed, rond en diep kijken en ophalen. Zelf heb ik gemerkt, al vanuit de periode dat ik wethouder was in Deventer, dat je op deze manier samen resultaten kunt boeken. Papier is echter geduldig en het komt nu aan op het doen.

Bij de gemeenten en burgemeesters sta ik specifiek stil. Eergisteren was ik nog een van u. Ik ben 21 jaar lang een onderdeel van het gemeentebestuur geweest en ik weet ook zeker dat ik het ga missen. Ik zal me altijd het belang van een goed functionerende gemeente blijven realiseren. De gemeente is immers de overheidsinstantie waarmee inwoners en bedrijven vaak als eerste en ook het meeste in aanraking komen. De bestuurders van de gemeente zijn de mensen die het dichtst bij inwoners en bedrijven staan. Ik kom graag bij u op bezoek en ga graag het gesprek met u aan. Ik vind het van belang te weten waar u tegen aanloopt, wat er bij u speelt. Dat geldt de gemeenten maar ook zeker de burgemeesters. U vervult immers een specifieke, onafhankelijke rol binnen uw gemeente, en ik weet het: het is een erg mooie rol, maar zeker niet altijd gemakkelijk. De relatie met Brussel, Europa, is juist voor Brabant van evident belang. Hetzelfde geldt de relaties met de buurprovincies in België, Zeeland, Limburg. Ik ben dan ook van plan om snel kennis te maken, voor zover dat kan in deze tijd, en me verder in deze samenwerking te verdiepen.

Ik kom terug bij u, leden van de Staten van Brabant. Cruciaal in mijn optiek voor een goed functioneren van uw Staten is dat u in staat wordt gesteld kaders te stellen en uw vertegenwoordigende rol en controlerende rol goed te vervullen. Gedeputeerden moeten ruimte krijgen binnen deze kaders te opereren. Het zijn van Statenlid in de huidige tijd is niet altijd gemakkelijk en het openbaar bestuur moet anticiperen op de veranderende samenleving. Onze representatieve democratie is wat mij betreft een groot goed. Toch is het van belang dat deze democratie alleen goed blijft functioneren als we ook aan inwoners ruimte geven, ruimte geven om echt mee te denken, ruimte geven om echt mee te doen. Het helpt overigens enorm wanneer we ons met elkaar vooral op de inhoud weten te concentreren. Procedures zijn immers slechts faciliterend. Van de inhoud komt energie. Ik weet zeker dat jullie allemaal, stuk voor stuk, alle 55, Statenlid zijn geworden om op inhoud een bijdrage te leveren aan een beter Brabant.

Ik zie voor mijzelf een verbindende en initiërende rol weggelegd, maar nadrukkelijk geen politieke. Ik ga mij onderdompelen in Brabant, ik wil Brabant in de volle breedte goed leren kennen en dat ga ik doen op vele manieren. Ik nodig alle fracties in uw Staten in ieder geval uit daar een bijdrage aan te leveren door mij, zodra het allemaal weer kan, in een dagdeel te laten zien wat jullie vinden dat ik moet zien in Brabant. Jullie kunnen mij zo tonen wat jullie politiek drijft qua inhoud en we kunnen elkaar op deze manier ook een beetje beter leren kennen.

Ik kom tot een afronding. Tot een aantal personen wil ik speciaal het woord nog even richten. Ik wil graag de Koning danken voor mijn benoeming, eveneens de minister van Binnenlandse Zaken mevrouw Ollongren en haar kabinetschef, de vertrouwenscommissie en uw Staten voor uw voordracht.

Leden van de vertrouwenscommissie. Ik bewaar goede herinneringen aan onze gesprekken en vond het echt heel bijzonder hoe jullie je naar mij persoonlijk toe hebben opgesteld in het laatste gesprek dat plaatsvond in voor mij moeilijke omstandigheden. Dat vergeet ik niet meer. Dank daarvoor.

Mijn moeder en zus Marleen. Ik vind het heel erg fijn en best bijzonder dat jullie opnieuw bij mijn installatie zijn. Jullie weten het: jullie zijn altijd bij belangrijke momenten in mijn leven aanwezig geweest en jullie hebben mij ook altijd gesteund. Dank daarvoor. En natuurlijk denk ik op dit moment ook even aan mijn grootste fan, mijn vader.

Carolien. Je zei tegen mij, toen het woord 'Lelystad' viel, voor het eerst, zo'n vierenhalf jaar geleden: je moet doen wat goed is voor jou. "Wherever you go I go", zei je toen. Toen Brabant opnieuw in beeld kwam, zei je: "Nou, deze keer 'go't het weer de goeie kant op!" Dank voor jouw steun altijd.

Dames en heren. Tot slot, ik ben heel erg gelukkig met het feit dat ik uw commissaris mag zijn. Ik wil u danken voor het vertrouwen en ik ga er hard aan werken dat vertrouwen waar te maken. Dank u wel.

Applaus

De **plaatsvervangend voorzitter**: Na deze ovatie, die door de omstandigheden helaas geen staande ovatie kon zijn, maar daarom zeker niet minder welgemeend is, wil ik u namens Provinciale Staten van harte

feliciteren met uw installatie. We kijken ernaar uit om u over twee weken op deze voorzittersstoel te zien zitten.

Normaal gesproken zou u nu, na sluiting van deze vergadering, buiten op het voorplein ingevendeld worden door de gildes uit Veghel en Erp, waarvan u erelid bent. Dat kan door de omstandigheden, zoals u zult begrijpen, helaas ook niet doorgaan. Maar Brabant zou Brabant niet zijn als we daar geen oplossing voor zouden hebben bedacht.

[Video Vendelhulde Gilden Veghel en Erp]

Applaus

De **plaatsvervangend voorzitter**: Fijn dat de gildes op deze wijze toch nog deel uit konden maken van deze bijzondere dag.

Daarmee komen we nu ook alweer aan het einde van deze bijzondere vergadering. Na sluiting zal ik nog een huishoudelijke mededeling doen, maar eerst sluit ik hierbij officieel deze vergadering.

Sluiting

De plaatsvervangend voorzitter sluit om 14.50 uur de vergadering.